

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Hububat piyasasında düzenleyici tedbirler almakla görevli olan Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü'nün geçtiğimiz yılları kayıplarla kapattığı, özellikle 2022 yılında bu kaybın ciddi ölçüde arttığı bilinmektedir. Bu kurumun Türk tarımının güçlenebilmesi için çok önemli görev ve sorumluluklarının olduğu bilinmekle birlikte, neden sürekli zarar ettiği ve bunun önüne geçmek için ne tür bir araştırma yapılması gerektiği Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yeterince ele alınmamıştır. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü'nün yetki ve sorumluluklarını ne ölçüde yerine getirdiği, neden zarar ettiği, daha doğru ve verimli bir yönetim için neler yapılması gerektiği ve son dönemde ortaya atılan buğdayların çalındığına dair iddiaların tüm boyutlarıyla ortaya çıkartılması için Anayasa'nın 98 inci maddesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

Saygılarımla.

Op.Dr.Turhan ÇÖMEZ
Balıkesir Milletvekili

GEREKÇE

Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü'nün görevi hububat piyasasını düzenlemek ve Türk çiftçisine destek olmaktır.

Son yıllarda bu güzide kurum büyük ölçüde zarar etmektedir. Geçen yılki zararı ise dramatik boyutlara ulaşmıştır. Bunun nedenlerinin kurumun kötü yönetilmesinin dışında ihmal, suistimal hatta yolsuzluklar nedeniyle ortaya çıkan kayıplar olduğu bilinmektedir. Nitekim geçtiğimiz günlerde kamuoyuna da yansıyan Konya'nın Çumra İlçesindeki TMO ofislerinden milyonlarca Lira değerindeki buğdayın çalındığı iddiaları ve buna dair makul ve tatmin edici açıklamaların gelmeyişi kuruma dair soru işaretlerini artırmıştır. Çumra'daki TMO ofislerinden 7.500 ton (yaklaşık 300 tır) buğdayın çalınmış olduğu iddiası son derece vahimdir. Buğday TMO üzerinden çok kademeli rutin işlemlerden sonra alınır, yine birçok kademe işlemin ardından çıkartılır. Bu işlemler;

- 1- Muhsulü getiren aracın (tırın) kayıtlarının detaylı bir şekilde alınması ve tartılması,
- 2- Yükleme veya boşaltma işlemleri,
- 3- Numune alınması,
- 4- Alınan numuneden laboratuvar analizlerinin yapılması,
- 5- Belgelerinin hazırlanması ve Muhasebe Müdüründen onay alınması,
- 6- İşletme Müdüründen onay alınması ile tamamlanmaktadır.

Bütün bu detay işlemleri aşarak hırsızlığın gerçekleşebilmesi için ya çok büyük bir ihmal ya da bir suistimal veya organize suç söz konusudur. Yanı sıra ürünlerin hiç depolara girmeden sahte evraklarla giriş yapıldığı gösterilerek hayali bir sistemle soygun yapılması da muhtemeldir. Öte yandan yapılacak bir başka soygun modeli ise yüksek kaliteli buğdayların çıkartılarak, yerine düşük kaliteli buğdayın konulması veya bu tarz sahte evrakların düzenlenmesidir.

2023 yılında TMO'nun Türk çiftçisinden 12 milyon ton buğday aldığı tahmin edilmektedir. Ancak ne kadar buğday ithal ettiği ve ne kadar ihraç ettiği net olarak bilinmemektedir. TMO aldığı ve ithal ettiği buğdayları kendi silolarında depolamakta, yanı sıra kiraladığı lisanslı depolarda da muhafaza etmektedir. Lisanslı depoların TMO tarafından nasıl kiralandığı, kiralaların ödenme mekanizması, hakiki değerinin üzerinde olup olmadığı ciddi olarak araştırma ve değerlendirmeye muhtaçtır. Öte yandan lisanslı depo yatırımı yapmak isteyen ve ruhsat almak isteyen yatırımcıların gerek Tarım ve Orman Bakanlığı gerekse Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesinde daha şeffaf ve daha hakkaniyetli bir süreçten geçmeleri gerektiği aşikardır. Bununla birlikte Türk çiftçisinin buğdayı alınırken bir çok gerekçelerle TMO tarafından alım fiyatlarının indirildiği ve çiftçinin mağdur edildiği şikayetleri de oldukça yaygındır.

Öte yandan yine bu yılki yönetsel yetersizlikten kaynaklanan depolama sorunları nedeniyle bazı bölgelerde ne TMO silolarında ne de lisanslı depolarda yer bulunamamış, bu nedenle Türk çiftçisinin mahsulü iptidai şartlarda toprak kazılarak depolanmış ve netice itibarıyla nem, hastalık ve buğdayın kalitesinin bozulması sebebiyle büyük kayıplar ortaya çıkmıştır.

Türk çiftçisinin artık ekim yapmaktan büyük bir ölçüde imtina ettiği, ayakta kalkmakta zorlandığı bir gerçektir. Çiftçi ortalama yaşı 58'e çıkmış, köyler büyük ölçüde boşalmış, gençler tarıma ilgi duymaz hale gelmiş, halen tarımda çalışan işçilerin çoğu Suriyeli ve Afganistanlı olup, çobanlık yapanların % 95'i ise aynı ülkelerin vatandaşı kaçak göçmenlerdir. Sektörün giderek zayıflaması beraberinde Türk çiftçisini de çiftçilikten uzaklaştırırken tarım arazileri, aracı şirketler vasıtasıyla büyük ölçüde sahibi belli olmayan yabancı şirketlere satılmıştır ve süreç artarak devam etmektedir.

TMO'nun sürekli zarar eden bir kurum olması, stratejik bir sektör olan Türk tarımına olumsuz bir katkı sağlamaktadır. Tüm bunların detaylarıyla araştırılması ve daha doğru, rasyonel, şeffaf bir yönetimle Türk çiftçisine nasıl yararlı olunabileceği konularının ortaya konulabilmesi için Meclis Araştırması açılmasını talep ediyorum.